

СЕКЦІЯ 4. ВИВЧЕННЯ (ВИКЛАДАННЯ) ПРИВАТНОГО ПРАВА У ВНЗ УКРАЇНИ

РОЛЬ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ПРАВОСВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАВНИКІВ

Я. Л. Волошина, к. ю. н., кафедра правознавства ПУЕТ

Правосвідомість як система ідей та уявлень, які виражають ставлення суспільства до права, а також до діяльності, здійснюваної у сфері впливу права, виконує надзвичайно важливу роль у процесі формування юриста як професіонала. У зв'язку зі складними глобалізаційними, політичними та соціально-економічними умовами особливо важливою стає професія юриста, який повинен володіти високим рівнем розвитку правосвідомості, знати свої права та вміти їх захищати правовими засобами, добросовісно виконувати професійні обов'язки, поважати права та інтереси інших людей. Слід наголосити на тому, що юридична освіта як процес оволодіння основами правничої професії здійснює безпосередній вплив на виховання майбутніх юристів, розуміння ними правових цінностей і важливості права в житті.

Під правосвідомістю розуміють сукупність поглядів на ідеї щодо ставлення до законності й правопорядку та уявлення про те, що є правомірним або неправомірним; правосвідомість формує уявлення про бажане право [3, с. 151]. Правосвідомість юриста складається з правової ідеології (правові погляди, принципи, теорії та концепції) та правової психології (сукупність правових почуттів, емоцій, оцінок) [4, с. 150].

Слід погодитись з тим, що юрист є фахівцем, який не лише має багаж спеціальних правових знань, а й уміє їх застосовувати на практиці [1, с. 239]. Окрім цього, юрист повинен вирізнятися сталим позитивним ставленням до правових норм, якістю їх реалізації в житті, стійкою позицією щодо необхідності дотримання букви закону зі сторони суспільства, що сприятиме розвитку та утвердженню правової держави [2, с. 4]. Професійна діяльність представника будь-якої юридичної професії повинна базуватись на принципах верховенства права, рівності всіх людей перед законом та справедливості. До кожної людини,

незважаючи на її соціальний статус, національність і матеріальне становище, юрист повинен відноситись як до найвищої цінності, виражаючи повагу до її гідності, прав та інтересів.

Аналізуючи поняття вищої освіти, визначене Законом України «Про вищу освіту» [5], можна стверджувати, що юридична освіта – це процес здобуття систематизованих юридичних знань, умінь і практичних навичок, опанування способів професійного мислення, формування системи морально-етичних цінностей та компетентностей, здобутих у закладі вищої освіти особами, які мають намір працювати за юридичним фахом. Юридична освіта є процесом розвитку особистості, яка вміщує в собі освіту та правове виховання, спрямоване на формування професійної правосвідомості майбутніх правників.

Особливість професійної правосвідомості правників полягає в широкому обсязі та високому якісному рівні політико-правових знань, навичок та умінь аналізувати різні правові ситуації, вирішувати юридичні завдання та проблеми правового характеру [1, с. 244].

Професійна правосвідомість формується у процесі підготовки фахівців, оскільки саме в період здобуття вищої освіти майбутні правники отримують фундаментальні юридичні знання, засвоюють основи майбутньої професії, оволодівають спеціальними практичними уміннями. Під час навчання у закладах вищої юридичної освіти студенти формуються як професіонали в галузі реалізації права: вивчають юридичну термінологію, опановують найважливіші категорії та положення юридичної техніки, вивчають особливості складання правових документів, осмислюють суть і структуру ціннісних орієнтацій правничої діяльності, досліджують практичний досвід щодо вдосконалення професійних функцій і завдань тощо.

Не менш важливе значення юридична освіта відіграє у формуванні професійної культури та необхідних психологічних якостей майбутніх правників, а також у їх вихованні в дусі поваги до права і людей, справедливості, доброзичливості, шанобливого ставлення до юридичної професії, що спрямовано на зміцнення деонтологічних засад правничої діяльності. Професійна культура посідає важливе місце, оскільки робота юриста безпосередньо пов'язана з людьми, забезпеченням прав і свобод громадян, виконанням професійного обов'язку, який

пов'язаний із служінням праву, утвердженням соціальної справедливості, зміцненням рівня законності й правопорядку в державі.

Виходячи із зазначеного, стає можливим стверджувати, що юридична освіта та правове виховання взаємопов'язані та невіддільні процеси, які відбуваються паралельно. Юридична освіта має на меті дати студентам ґрунтовні правові знання з метою формування у майбутніх правознавців правової ідеології, а правове виховання спрямоване на прищеплення і розвиток моральних почуттів і звичок, необхідних для виконання професійної діяльності.

Таким чином, стає можливим дійти висновку, що за сучасних умов юридична освіта є головним ресурсом розвитку правової держави та основним чинником формування правосвідомості майбутніх правників, оскільки соціальний прогрес в країні неможливий без кваліфікованих фахівців, яких готують заклади вищої юридичної освіти. Правова свідомість і культура правників формується в період навчального процесу шляхом передачі, накопичення та засвоєння спеціальних юридичних знань, завдяки чому виробляється правильний науковий світогляд здобувачів вищої юридичної освіти. Значення освіти в житті людини стає дедалі актуальнішим, з'являється потреба в безперервній освіті та постійному підвищенні рівня знань, здобутих у закладах вищої освіти. Кожен юрист повинен постійно зростати в професійному контексті, розширювати коло своїх компетенцій і знань, адже меж удосконалення професійної майстерності не існує.

Список використаних джерел

1. Кобець О. В. Роль рівнів професійної правової свідомості у структурі юридичної діяльності : зб. наук. пр. К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. 2014. № 23. С. 238–249.
2. Лозовой В. О., Петришин О. В. Професійна етика юриста. Харків : Право, 2004. 176 с.
3. Михайліна Т. Правосвідомість у правовій системі: кібернетичний та синергетичний аспекти. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 8. С. 150–155.
4. Нагорняк С. В. Структура, критерії, показники та рівні сформованості правосвідомості студентів за спеціальністю правознав-

ство. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота». 2016. № 2 (39). С. 150–153.

5. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. Верховна Рада України : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

РОЛЬ ВИЩОЇ ОСВИТИ У ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ ПРАВООХОРОНЦІВ

***М. О. Кравцова, кафедра загально-правових дисциплін
Донецький юридичний інститут МВС України, м. Кривий Ріг***

Сьогодні високий рівень правової свідомості життєво необхідний суспільству в цілому, а особливо співробітникам правоохоронних органів, тобто тим, хто несе головний тягар боротьби зі злочинністю і в силу об'єктивних причин відчуває найбільш руйнівний вплив, в тому числі і в сфері морально-правових орієнтирів. Тому проблеми формування та розвитку правосвідомості співробітників правоохоронних органів нітрохи не менш важливі сьогодні, ніж проблеми фінансування або матеріально-технічного забезпечення системи органів внутрішніх справ.

Слід також зазначити, що хоча процеси формування правосвідомості співробітників органів внутрішніх справ і розглядалися в працях ряду науковців, але, на жаль, підхід до розгляду цієї проблеми був багато в чому ідеалізований та в даний час за рядом об'єктивних причин є недостатньо прийнятним та більшість його концептуальних установок вимагають перегляду.

Професійна правосвідомість співробітників правоохоронних органів – це науково обґрунтована, струнка система правових знань, переконань і почуттів, якими вони керуються у своїй діяльності. Професійна правосвідомість – це уявлення про право, що формується у співробітників правоохоронних органів, фахівців-правознавців на основі світоглядної правової ідеології і спеціальних юридичних знань і акумулює правову практику, досвід застосування права, компетентне розуміння всіма сторонами його змісту. Суб'єкти даного рівня правосвідомості володіють спеціалізованими, деталізованими знаннями чинного законодавства, вміннями і навичками його застосування. Для професійної правосвідомості характерне засвоєння правових знань як системи, розуміння взаємозв'язків різних правових